

MAŁGORZATA BOGUSZ

Uniwersytet Rolniczy im. H. Kołłątaja w Krakowie,

Wydział Rolniczo-Ekonomiczny,

Katedra Zarządzania i Ekonomii Przedsiębiorstw

ZNACZENIE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO ORAZ PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWEGO W ROZWOJU AGROTURYSTYKI NA OBSZARZE OJCOWSKIEGO PARKU NARODOWEGO

Nadesłany: 27.10.2019   Zaakceptowany do druku: 03.12.2019

1. Wstęp

Agroturystyka ma istotny wpływ na rozwój obszarów wiejskich i cennych przyrodniczo. Domeną tej formy turystyki jest przestrzeń zapewniająca bliskość natury [Sieczko i Sieczko 2018] i swobodę poruszania się, ograniczająca kontakt z anonimowym tłumem i dająca możliwość osobistego kontaktu z innymi mieszkańcami wsi, turystami, sprzyjająca uprawianiu wielu sportów na świeżym powietrzu itp. [Wiatrak 2003]. Rozwój agroturystyki jest uwarunkowany występowaniem wielu czynników, takich jak zabytki architektoniczne czy miejsca o wysokich i różnorodnych walorach przyrodniczych [Uglis, Jęczmyk 2015, Niedziółka 2016, Wojcieszak, 2017]. Sikora [2012] określa agroturystykę, jako tą formę turystyki, która preferuje bliski związek turystów z miejscową społecznością, wykorzystanie walorów wsi i jej okolicy oraz istniejącej zabudowy w taki sposób, aby w jak największym stopniu zachować środowisko przyrodnicze.

Z drugiej strony są też czynniki, które mogą ograniczać rozwój turystyki. Słaba infrastruktura turystyczna, a przede wszystkim brak cennych walorów i odpowiedniej promocji regionów z potencjałem turystycznym, nie zachęca turystów do odwiedzenia danego miejsca [Fornal-Pieniak 2011]. Zdaniem Kiniorskiej [2011]

atrakcje i walory obszarów cennych przyrodniczo należą do podstawowych elementów wyróżnienia regionów turystycznych. Ich mozaika i oryginalność przekłada się w znacznym stopniu na rozwój ruchu turystycznego, który musi być uzupełniany zagospodarowaniem turystycznym. Bez pełnego, o wysokiej jakości zaplecza organizacyjnego, zarówno walory przyrodnicze jak i antropologiczne pozostałyby niewykorzystane. Zdaniem Sawickiego [2007] człowiek jest elementem przyrody i nie może istnieć bez kontaktu z nią. Spotykając się z innymi ludźmi na tle pięknego malowniczego krajobrazu gór, lasów, parków czy pól powoduje odnowę naszej codzienności w otoczeniu przyrody, stajemy się spokojniejsi. Spośród cennych walorów przyrodniczych szczególne znaczenie w turystyce mają obszary prawnie chronione, a więc rezerваты, parki narodowe, parki krajobrazowe. Aktualny stan środowiska przyrodniczego na przeważającej części obszarów wiejskich w Polsce sprzyja rozwojowi agroturystyki, zazwyczaj jakość tego środowiska jest wysoka [Knecht 2009].

Zdaniem Kozaka [2011], stan środowiska przyrodniczego i ciekawy krajobraz należy uznawać jako jeden z kluczowych czynników kształtujących wartości i strukturę ruchu turystycznego. Miejsca i obszary, które wyróżniają się cenną różnorodnością świata przyrody, niezwykłym krajobrazem, bogatą historią i występującymi obiektami związanymi z działalnością człowieka, przeważnie są gwarantem udanego wyjazdu turystycznego. Należy rozwijać działalność agroturystyczną, ale ważne jest, aby mieć na uwadze, że trzeba chronić obszary cenne przyrodniczo. Zbyt duży niekontrolowany napływ turystów może doprowadzić do zniszczenia środowiska.

Obszar Ojcowskiego Parku Narodowego znajduje się w województwie małopolskim w powiecie krakowskim i położony jest na terenie czterech gmin Wielka Wieś, Skąpa, Sułoszowa oraz Jerzmanowice-Przebinia. Zajmuje obszar 2145,62 ha. Posiada bardzo wysokie walory środowiska naturalnego i krajobrazu, które są objęte ochroną prawną. Obszar parku jest jednym z najbardziej ciekawych i urokliwych terenów w tak bliskim otoczeniu Krakowa [LGD Jurajska Kraina 2017].

Na terenie Ojcowskiego Parku Narodowego protekcją objęte są wszystkie podzespoły środowiska przyrodniczego, ze znajdującymi się tutaj powszechnymi gatunkami roślin i zwierząt, łącznie z gatunkami bardzo rzadko występującymi. Na tym obszarze występuje dużo gatunków roślin i zwierząt niepospolitych w innych częściach kraju [Zachariasz 2008]. Oprócz wspaniałej przyrody Ojcowski Park Narodowy ma na swoim terenie wiele interesujących zabytków, będących dziełem człowieka. Najcenniejsze i najbardziej popularne obiekty zabytkowe to perła polskiego renesansu, czyli zamek w Pieskowej Skale, ruiny zamku Kazimierza Wielkiego w Ojcowie, hotel Pod Kazimierzem i kaplica na wodzie w miejscowości Ojców, która powstała w roku 1901, w weekendy udostępniona jest do zwiedzania.

Kolejnym zabytkiem godnym uwagi jest dom pod Łokietkiem w Ojcowie i Muzeum przyrodnicze imienia Władysława Szafera, które oferuje wspaniałe wystawy i ciekawostki dla turystów [<http://www.it-jura.pl/pl/opn.php?go=zabytki> 2018].

Celem opracowania była ocena wykorzystania elementów dziedzictwa kulturowego oraz przyrodniczo-krajobrazowego w rozwoju agroturystyki na obszarze Ojcowskiego Parku Narodowego.

2. Metoda badań

W pierwszej części zastosowano metodę kwerendy bibliotecznej, dzięki której dokonano analizy literatury przedmiotu z zakresu istoty agroturystyki oraz dziedzictwa kulturowego, przyrodniczo-krajobrazowego na obszarach cennych przyrodniczo.

W części empirycznej wykorzystano metodę ankietową, która posłużyła do zebrania danych. Narzędziem badawczym był kwestionariusz wywiadu. Badania zostały przeprowadzone w dwóch grupach. Pierwszą z nich stanowili właściciele gospodarstw agroturystycznych z gmin znajdujących się w obszarze geograficznym Ojcowskiego Parku Narodowego, czyli na terenie czterech gmin. Było to 32. kwaterodawców, co stanowiło ponad 90% gospodarstw agroturystycznych, według ewidencji prowadzonej przez Małopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego [2018]. Drugą grupę tworzyli przedstawiciele otoczenia instytucjonalnego, wspierający rozwój agroturystyki na badanym obszarze, m. in. przedstawiciele: Lokalnej Grupy Działania „Jurajska Kraina”, czterech urzędów gmin oraz dwóch przedstawicieli zarządu i dyrekcji Ojcowskiego Parku Narodowego. Badania zostały przeprowadzone 2018 roku na obszarze geograficznym Ojcowskiego Parku Narodowego. Dobór podmiotów do badań był celowy.

Przeprowadzona ocena wykorzystania elementów dziedzictwa kulturowego, przyrodniczo-krajobrazowego dla rozwoju agroturystyki pozwoli wnioskować o potencjale gospodarstw agroturystycznych i szerszej możliwości rozwoju turystyki.

3. Wyniki badań

Na obszarze obejmującym Ojcowski Park Narodowy przeważają usługi noclegowe w gospodarstwach agroturystycznych. Baza Noclegowa i jej wymiar są w Ojcowskim Parku Narodowym zmienne. Według ewidencji obiektów, w których świadczone są usługi noclegowe na terenie gminy Skała zarejestrowano 3 gospodarstwa agroturystyczne i 13 obiektów typu „pokoje gościnne”. Na terenie gminy Sułoszowa zarejestrowano 14 gospodarstw agroturystycznych, w gminie Jerzma-

nowice 12 gospodarstw. Natomiast w gminie Wielka Wieś zarejestrowanych jest 5 gospodarstw agroturystycznych [MODR 2018]. Bazę noclegową charakteryzuje z jednej strony sezonowość, a z drugiej w wielu przypadkach brak zgłoszenia do ewidencji prowadzonych usług. W tej sytuacji nie ma możliwości określenia ile tak naprawdę jest miejsc noclegowych łącznie z pokojami gościnnymi.

Badanie przeprowadzono za pomocą kwestionariusza wywiadu. Ze względu na niewielki obszar badań nie przeprowadzono charakterystyki ilościowej. Nie było znaczących różnic w odpowiedziach pomiędzy poszczególnymi grupami wiekowymi, czy zawodowymi. Natomiast wyniki te mogą stanowić podstawę do przeprowadzenia szerszych badań na obszarach cennych przyrodniczo.

Kwestionariusz wywiadu wypełniły 32 osoby zamieszkujące i prowadzące działalność agroturystyczną na terenie Ojcowskiego Parku Narodowego. Większość badanych respondentów stanowiły kobiety. Ich odsetek wyniósł 78%, w porównaniu do 22% jakie stanowili mężczyźni. Wśród badanych właścicieli gospodarstw agroturystycznych najwięcej było osób między 31-45 rokiem życia (62,5%). Kolejne pod względem liczebności grupy wiekowe stanowią osoby w wieku od 46-60 lat (15,6%) oraz powyżej 60 roku życia (12,5%), a w przedziale 18-30 lat (9,4%). Spośród wszystkich osób, które wypełniły kwestionariusz wywiadu, najwyższy odsetek, bo aż 50%, stanowiły osoby z wykształceniem zawodowym. Nieco mniej było osób z wykształceniem średnim – 31,25%. Najmniej ankietowanych zadeklarowało wykształcenie wyższe (12,5%) lub podstawowe (6,25%).

Ankietowani kwaterodawcy posiadali niewielkie gospodarstwa rolne. Ponad 50% powyżej 1 ha, pozostała część to gospodarstwa ze średnią wojewódzką ok. 3,5 ha. W większości gospodarstw agroturystycznych goście przyjmowani byli sezonowo, od maja do października, zdarzali się też turyści w okresie świątecznym, zimą. Przyjmowani goście to zarówno stali klienci z Polski jak i turyści zagraniczni.

Wszyscy kwaterodawcy zapewniali atrakcje i udogodnienia dla turystów. Najczęściej wskazywane odpowiedzi to ogniska, grill, jazda konna. Według respondentów większość gości spędza wolny czas na turystyce pieszej i zwiedzaniu zabytków. W ocenie respondentów atrakcyjność turystyczna parku została oceniona jako bardzo duża, według nich przyroda i krajobraz naturalny determinują rozwój turystyki, a dziedzictwo kulturowe odgrywa bardzo dużą rolę.

Gospodarstwa agroturystyczne w Ojcowskim Parku Narodowym najczęściej odwiedzane były przez grupy osób młodych uprawiających sport oraz przez rodziny z dziećmi, które przyciągały głównie zabytki architektury, szlaki piesze i rowerowe oraz niski koszt pobytu w gospodarstwach agroturystycznych na tym terenie (35 – 45 zł za nocleg). Zdaniem właścicieli gospodarstw agroturystycznych najczęściej odwiedzane przez turystów obiekty na terenie parku to zamek w Pie-skowej Skale, jaskinia Łokietka oraz zamek w Ojcowie.

Jednak na pytanie dotyczące infrastruktury turystycznej w granicach parku większość kwaterodawców odpowiedziała, że jest ona niewystarczająca, brakuje parkingów i toalet oraz koszy na śmieci. Zaniedbane są także szlaki.

Z analizy uzyskanych odpowiedzi na pytania z kwestionariusza wywiadu wynika, że w opinii właścicieli gospodarstw agroturystycznych przyroda i krajobraz naturalny determinują rozwój turystyki, a dziedzictwo i jego promocja odgrywa bardzo dużą rolę. Według ich sugestii, w parku potrzebne są zmiany, aby odwiedzający go turyści byli bardziej zadowoleni. Należałoby, wyznaczyć dodatkowe ścieżki przyrodnicze i je zrealizować, a także zaprojektować kolejne szlaki piesze, rowerowe, szlaki edukacyjne czy tematyczne, które pozwoliłyby turystom na pogłębianie wiedzy o lokalnej kulturze i przyrodzie.

4. Otoczenie instytucjonalne w rozwoju agroturystyki

Istotnym czynnikiem w rozwoju agroturystyki na terenie Ojcowskiego Parku Narodowego jest odpowiednia pomoc i działania poszczególnych instytucji. Do podmiotów otoczenia instytucjonalnego zaliczają się przedstawiciele lokalnych grup działania, urzędy gminy, przedstawiciele zarządu OPN, Centrum Doradztwa Rolniczego oddział w Krakowie, Małopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Izba Rolnicza, organizacje turystyczne jak na przykład Małopolska Organizacja Turystyczna, i Polska Federacja Turystyki Wiejskiej „Gospodarstwa Gościnne”. Sukces w rozwoju zależy przede wszystkim od wzajemnej współpracy organizacji władz gminnych i mieszkańców.

Szczególnie istotną rolę w rozwoju agroturystyki na terenie Ojcowskiego Parku Narodowego, odgrywa lokalna grupa działania (LGD). LGD są to organizacje pozarządowe, które są partnerstwem trójsektorowym, składającym się z przedstawicieli sektora publicznego, gospodarczego i społecznego. LGD działają na obszarze praktycznie całego kraju jako stowarzyszenia i są dobrowolnymi, samorządnymi, trwałymi zrzeszeniami osób fizycznych i osób prawnych, w tym jednostek samorządu terytorialnego [Brelík, Bogusz 2011]. Grupy te dbają o zachowanie dziedzictwa kulturowego terenów wiejskich i rozwój turystyki wiejskiej i agroturystyki.

Na obszarze Ojcowskiego Parku Narodowego duży wpływ na rozwój agroturystyki mają przedstawiciele Lokalnej Grupy Działania Jurajska Kraina. Ponadto agroturystykę w tym regionie wspierają urzędy gmin Skała, Sułoszowa, Wielka Wieś, Jerzmanowice-Przebinia oraz przedstawiciele zarządu Ojcowskiego Parku Narodowego.

W wyniku wywiadu z pracownikiem Lokalnej Grupy Działania Jurajska Kraina uzyskano informacje, że do głównych zadań tej grupy należą działania pro-

mujące atrakcyjność poszczególnych gmin, mobilizowanie lokalnej ludności do aktywnego udziału w procesie rozwoju obszarów gmin, zachęcanie do zakładania gospodarstw agroturystycznych i własnych biznesów, poprawa infrastruktury i warunków społecznych, udzielanie porad, a także promocja agroturystyki. oraz realizacja założonej lokalnej strategii zrównoważonego rozwoju. Ponadto LGD podejmuje działania w zakresie rozwoju wykorzystania zasobów naturalnych, ochrony środowiska i rozwoju gospodarczego, zajmuje się również organizowaniem niektórych wydarzeń kulturowych i imprez cyklicznych, które mają za zadanie wyróżnić ten obszar na tle innych.

Lokalna Grupa Działania promuje atrakcyjność turystyczną obszaru Ojcowskiego Parku Narodowego poprzez liczne przewodniki turystyczne, mapy turystyczne obszaru, broszury, ulotki oraz katalogi. Katalogi informacyjne i turystyczne są przygotowane w profesjonalny sposób, tak, aby zachęcały do odwiedzenia tych okolic i zapoznania się z miejscowymi zabytkami i kulturą. Lokalna Grupa Działania ma na swoim koncie liczne zrealizowane małe projekty odnowy i rozwoju wsi, których celem jest m.in. zachowanie dziedzictwa kulturowego.

Jeżeli chodzi o urzędy gminy, to prowadzą one ewidencje liczby gospodarstw agroturystycznych. Ważnym obowiązkiem dla gmin jest nadzorowanie wyglądu poszczególnych wsi oraz pomoc w przygotowaniu cyklicznych imprez np. jarmarków, dożynek czy innych imprez kulturalnych. Kolejnym ważnym zadaniem jest właściwe oznakowanie tras rowerowych, szlaków turystycznych, oraz umiejscowienie punktów informacyjnych dla turystów we właściwych miejscach.

Z przeprowadzonych wywiadów z przedstawicielami gmin, okazało się, że jest dużo niezgłoszonych obiektów noclegowych. Są problemy m.in. z rozbudową, ponieważ nie ma na to pozwoleń. Liczba gospodarstw agroturystycznych jest zmienna. Wynika to z faktu, że niektórzy rezygnują, ponieważ nie mogą być w domu, bo pracują i nie ma kto prowadzić tej działalności. Urzędy gminy w celu poprawy sytuacji w agroturystyce wykonują podstawowe zadania takie jak dbanie o utrzymanie zabytków i zwiększanie ich atrakcyjności, pilnowanie działań obiektów agroturystycznych i ich kontrola, urządzenie ośrodków rekreacyjnych i sportowych, a ponadto organizowanie szkoleń dla osób, które chcą podjąć własną działalność, oraz poprawić dostępność komunikacyjną.

Kolejną instytucją, która pełni ważną rolę jest dyrekcja i zarząd Ojcowskiego Parku Narodowego, która stoi na jego straży. Dyrekcja i zarząd udostępniają park dla celów naukowych, turystycznych i edukacyjnych. Tworzą prawa, zakazy i nakazy, jakich trzeba przestrzegać znajdując się na terenie parku. Jeżeli chodzi o agroturystykę, dyrekcja parku jest przeciwna wznoszeniu jakiegokolwiek nowej zabudowy i nie wydaje na to pozwoleń. Akceptuje aktualny stan bazy agroturystycznej, ponieważ przyczynia się ona do poprawy sytuacji materialnej lokalnej społeczności.

Dochody z turystyki to też pieniądze dla parku, które są potrzebne, żeby go chronić. Coraz większy ruch turystyczny i przeludnienie parku w długie weekendy niesie jednak duże zagrożenia. Negatywne skutki to zbyt duży ruch samochodowy i emisja spalin oraz hałas. Osoby nieodpowiedzialne, które łamią przepisy, zaśmiecają park i chodzą poza wyznaczonymi szlakami niszcząc przyrodę. Obecnie nie ma zgody na budowanie nowych parkingów, domów, hoteli czy pensjonatów na terenie parku, tylko jest taka możliwość poza jego granicami. Niepokojąca jest coraz większa presja związana z budownictwem i inwestycjami, jakie prywatne podmioty chciałyby wykonać na terenie parku, a na jakie nie ma zgody ze strony dyrekcji i zarządu.

5. Wykorzystanie dziedzictwa kulturowego oraz przyrodniczo-krajobrazowego w obszarze badań

Przeprowadzone badania zarówno z właścicielami gospodarstw agroturystycznych jak i przedstawicielami otoczenia instytucyjnego potwierdziły, że dziedzictwo przyrodniczo-krajobrazowe jest dobrze wykorzystywane przez społeczność lokalną, która prowadzi działalność agroturystyczną. Walory przyrodniczo-kulturowe przyciągają znaczącą część turystów na obszar Ojcowskiego Parku Narodowego. Doskonałość turystyczna i odpowiednia lokalizacja, w niedalekiej odległości od dużych miast skutkuje tym, że teren parku jest często odwiedzany przez rodziny z dziećmi, grupy szkolne oraz osoby indywidualne. Podczas pobytów przeważają pobyty jednodniowe, a nawet kilkugodzinne. Na terenie parku przeważa turystyka rekreacyjna i krajoznawcza, z przewagą turystyki pieszej. Dużą popularność zyskuje turystyka rowerowa. Obecna infrastruktura turystyczna jest wystarczająca, ale wymaga jeszcze zmian i inwestycji. Obejmuje szlaki, miejsca widokowe, dostępne do zwiedzania jaskinie oraz parkingi i gastronomię. Lokalne zabytki i miejscowe tradycje są elementami ważnego dziedzictwa kulturowego i historycznego zarówno obszaru obejmującego park jak i całego kraju. Atuty dziedzictwa na tym obszarze muszą być chronione oraz użyte w procesie szeroko pojętego rozwoju społecznego i gospodarczego. Ważne zabytki, obok wartości przyrodniczych są dużą atrakcją turystyczną obszaru, a promowanie lokalnej kultury może poprawiać więzi społeczne oraz integrację mieszkańców. Tradycja i obyczaje takie jak lokalne potrawy, pieśni, legendy to także elementy dziedzictwa kulturowego. Elementy te przypomniane i promowane są w trakcie imprez cyklicznych i kulturowych odbywających się w okresie letnim. Jak już wspomniano, stanowią one ważny czynnik integrujący z lokalną społecznością i wzmacniający poczucie tożsamości oraz identyfikację z miejscem zamieszkania. Omawiane dziedzictwo tworzy możliwość rozwojową obszaru pod względem turystyki. Ważne jest, aby podejmować odpowiednie starania, które będą wyróżniać i promować Ojcowski Park Narodowy o każdej porze roku.

6. Podsumowanie

Przeprowadzone badania potwierdziły, iż badany obszar charakteryzuje się licznymi walorami przyrodniczo - krajobrazowymi oraz kulturowymi, które są wykorzystywane przez lokalnych mieszkańców i właścicieli gospodarstw agroturystycznych jako magnes dla turystów. Obszar ten posiada krajobraz, który cechuje się dużą różnorodnością.

Walory Ojcowskiego Parku Narodowego pozwalają na stwierdzenie, że analizowany obszar ma duży potencjał turystyczno-rekreacyjny, w którym dobrze rozwija się działalność agroturystyczna.

W rozwoju agroturystyki i wykorzystaniu dziedzictwa kulturowego oraz przyrodniczo-krajobrazowego ważną rolę odgrywa wsparcie otoczenia instytucjonalnego, które zajmuje się przede wszystkim promocją obszaru, a także organizacją lokalnych imprez.

Podsumowując, należy stwierdzić, iż otoczenie instytucjonalne, czyli Lokalna Grupa Działania Jurajska Kraina oraz urzędy gmin powinny podejmować działania mające na celu nakłanianie mieszkańców do zakładania i rozwijania działalności agroturystycznej, która stanowi doskonałą bazę noclegową dla turystów. Takie działania powinny być jednak prowadzone za zgodą i w porozumieniu z dyrekcją Ojcowskiego Parku Narodowego, a co za tym idzie zgodnie z wymogami obowiązującymi na obszarach cennych przyrodniczo. Należałoby zatem wykorzystywać istniejącą bazę mieszkaniową, zamiast budować nową. Obecna infrastruktura na terenie Ojcowskiego Parku Narodowego stanowi spójny krajobraz z otoczeniem przyrodniczym.

Ponadto otoczenie instytucjonalne powinno podjąć działania mające na celu edukację w zakresie funkcjonowania na obszarach cennych przyrodniczo. Nie tylko właściciele kwater, ale także turystów.

LITERATURA

1. Brelik A., Bogusz M. (2011): Wpływ otoczenia instytucjonalnego na rozwój gospodarstw agroturystycznych w Karpatach polskich [W:] Krakowskie Studia Małopolskie. Kraków; 19-24.
2. Fornal-Pieniak B. (2011): Ocena zabytków w krajobrazie kulturowym powiatu tarnowskiego w aspekcie turystyki. [w:] Krajobraz kulturowy a turystyka; 131 – 140.
3. Kiniorska I. (2010): Turystyka szansą rozwoju obszarów wiejskich. Wyd. Instytut geografii Uniwersytet Humanistyczno-przyrodniczy Jana Kochanowskiego, Kielce; 48.
4. Knecht D. (2009): Agroturystyka w agrobiznesie. Wyd. C.H. Beck, Warszawa; 184.
5. Kozak A. (2011): Znaczenie zrównoważonego rozwoju turystyki w polskich parkach krajobrazowych dla kształtowania krajobrazu kulturowego. [w:] Krajobraz kulturowy a turystyka; 91-98.

6. Małopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego powiat krakowski agroturystyka. [<http://www.modr.pl/sub.php?mb=6&agrop=6>] Dostęp 28.09.2018.
7. Niedziółka A. (2016): Czynniki rozwoju turystyki kulturowej i promocja dziedzictwa kulturowo-historycznego na Podhalu, w: *Więś i Doradztwo*, nr 1(86); 11-17.
8. Sawicki B. (2007): *Agroturystyka w aktywizacji obszarów wiejskich*. Wyd. Akademia Rolnicza. Lublin; 280.
9. Sikora J. (2012): *Agroturystyka. Przedsiębiorczość na obszarach wiejskich*. Wydawnictwo C. H. Beck. Warszawa, 62.
10. Sieczko A., Sieczko L. (2018): Determinanty popytu usług agroturystycznych. *Problemy Rolnictwa Światowego* 2018, T. 18 (33), z. 2, s. 259-269.
11. Strategia Rozwoju Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Jurajska Kraina. [<http://jurajskakraina.pl/wp/wp-content/uploads/2014/12/LOKALNA-STRATEGIAROZWOJU.pdf>]. Dostęp 28.09.2018.
12. Uglis J., Jęczynek A. (2015): Agritourism, a driver of sustainable development: appeal of Wielkopolska region., *Romanian rural tourism in the context of sustainable development. Present and prospects*, vol. 36, Coordinators Teodor Păduraru, Dănuț Ugureanu, Georgiana Tacu, Institute of Economic and Social Research, Iași Department of Economic Research, Editura Pim, 135-148.
13. Wiatrak A. P. (2003): Baza agroturystyczna w Polsce i uwarunkowania jej rozwoju. [W:] *Turystyka wiejska w Polsce – od rozproszonych działań do kompleksowej strategii*. Materiały Międzynarodowej Sesji Naukowej X Ogólnopolskie Sympozjum Agroturystyczne. Kraków, 10.
14. Wojcieszak M. (2017): *Uwarunkowania rozwoju turystyki przyrodniczej na obszarach metropolitalnych i jego ekonomiczne efekty*, Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu, ISBN 978-83-7160-886-5; 186.
15. Zabytki historyczne w Ojcowskim Parku Narodowym. [<http://www.it-jura.pl/pl/opn.php?go=zabytki>] Dostęp 28.09.2018.
16. Zachariasz A. (2008): *Ojcowski Park Narodowy* [https://suw.biblos.pk.edu.pl/resources/i1/i3/i5/i6/r1356/ZachariaszA_OjcowskiPark.pdf] Dostęp 28.09.2018.

MAŁGORZATA BOGUSZ

ZNACZENIE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO ORAZ PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWEGO W ROZWOJU AGROTURYSTYKI NA OBSZARZE OJCOWSKIEGO PARKU NARODOWEGO

Słowa kluczowe: *agroturystyka, dziedzictwo kulturowe, przyrodniczo-krajobrazowe, Ojcowski Park Narodowy*

STRESZCZENIE

Agroturystyka coraz częściej rozwija się na obszarach cennych przyrodniczo. Walory tych obszarów należą do podstawowych elementów wyróżnienia regionów turystycznych. Ich oryginalność przekłada się w znacznym stopniu na rozwój ruchu turystycznego.

Ojcowski Park Narodowy zlokalizowany jest w regionie fizycznogeograficznym Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. Posiada bardzo wysokie walory środowiska naturalnego

i krajobrazu, które są objęte ochroną prawną. Obszar ten jest jednym z najbardziej ciekawych i urokliwych terenów w tak bliskim położeniu względem Krakowa.

Celem opracowania była ocena wykorzystania elementów dziedzictwa kulturowego oraz przyrodniczo-krajobrazowego w rozwoju agroturystyki na obszarze Ojcowskiego Parku Narodowego. Z merytorycznego punktu widzenia wykazanie, w jaki sposób obiekty kulturowe, przyroda i krajobraz naturalny determinują rozwój turystyki wiejskiej na obszarze Ojcowskiego Parku Narodowego. W opracowaniu wykorzystano źródła pierwotne jak i wtórne. W części empirycznej przedstawione zostały wyniki badań uzyskane za pomocą kwestionariusza wywiadu. Badania zostały przeprowadzone z dwoma grupami. Pierwszą z nich stanowili właściciele gospodarstw agroturystycznych z gmin znajdujących się w obszarze geograficznym Ojcowskiego Parku Narodowego. Drugą grupę tworzyli przedstawiciele otoczenia instytucjonalnego wspierający rozwój agroturystyki na badanym obszarze, m. in. przedstawiciele Lokalnej Grupy Działania „Jurajska Kraina”, urzędów gmin oraz przedstawiciele zarządu i dyrekcji Ojcowskiego Parku Narodowego.

MAŁGORZATA BOGUSZ

USE OF CULTURAL, NATURE AND LANDSCAPE HERITAGE IN AGRITOURISM DEVELOPMENT IN THE AREA OF THE OJCOWSKI NATIONAL PARK

Keywords: *agrotourism, cultural heritage, natural and landscape heritage, Ojcowski National Park*

SUMMARY

Agritourism is increasingly developing in valuable natural areas. The values of these areas are among the basic elements of distinguishing tourist regions. Their originality translates to a significant extent on the development of tourism.

Ojcowski National Park is located in the physico-geographical region of the Krakow-Częstochowa Upland. It has very high values of the natural environment and landscape, which are protected by law. This area is one of the most interesting and charming areas in such a close location of Krakow.

The aim of the study was to assess the use of elements of cultural, natural and landscape heritage in the development of agrotourism in the Ojcowski National Park. From a substantive point of view, demonstrating how cultural objects, nature and natural landscape determine the development of rural tourism in the Ojcowski National Park. The study uses both primary and secondary sources. In the empirical part, the results of the research obtained using the interview questionnaire are presented. The tests were conducted with two groups. The first of them were owners of agritourism farms from municipalities located in the geographical area of the Ojców National Park. The second group was composed of representatives of the institutional environment supporting the development of agritourism in the studied area, among others representatives of the “Jurajska Kraina” Local Action Group, commune offices, and representatives of the management and management of the Ojcowski National Park.

e-mail: malgorzata.bogusz@urk.edu.pl